WRZOS
WSPÓLNOTA ROBOCZA ZWIĄZKÓW ORGANIZACJI SPOŁECZNYCH

Monitoring działań organów państwa dotyczących procesu deinstytucjonalizacji usług społecznych

Maj - Czerwiec 2025

KOMITET DO SPRAW POŻYTKU PUBLICZNEGO

NIW Narodowy Instytut Wolności

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego w ramach Rządowego Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021-2030

Rządowy Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2021-2030 NOWE FIO

Monitoring przygotowany przez Wspólnotę Roboczą Związków Organizacji Socjalnych omawia ważne zmiany prawne dotyczące usług społecznych związanych z procesem deinstytucjonalizacji w okresie maj - czerwiec 2025 r.

Spis treści:

1. Proponowane zmiany podatkowe i proceduralne w 2025 r.
2. Planowane zmiany w obszarze ubezpieczeń społecznych
3. Zmiany legislacyjne w obszarze rynku zamówień publicznych, ochrony przedsiębiorców i usług cyfrowych
4. Zmiany legislacyjne w obszarze edukacji – wpływ na NGO prowadzące placówki oświatowe lub przyznające stypendia
5. Zmiany legislacyjne w obszarze sądownictwa, rejestrów i pomocy prawnej
6. Planowane zmiany w obszarze współpracy administracji z NGO, ochrony ludności i organizacji ratowniczych
7. Zmiany programowe i legislacyjne w obszarze polityki senioralnej, współpracy z sektorem obronnym i KGW
8. Prawo Pracy - zakres projektowanych i uchwalonych zmian.

KOMITET DO SPRAW POŻYTKU PUBLICZNEGO
NIW Narodowy Instytut Wolności
Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego w ramach Rządowego Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021-2030
Rządowy Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2021-2030 NOWE FIO

Dla wszystkich organizacji funkcjonujących w obrocie prawnym czerwiec 2025 roku był szczególnie ważny z uwagi na podsumowania pracy resortów w związku z zakończeniem Polskiej Prezydencji w UE i przygotowaniem do nowej perspektywy politycznej związanej z rekonstrukcją rządu. Proces zapowiedziany na lipiec 2025 r. oprócz najbardziej widowiskowej zmiany kierownictwa resortów przewiduje nowe otwarcie programowe. W związku z tym pojawiają się liczne podsumowania już rozpoczętych projektów i wskazania kierunków w jakich zmiany przepisów mogą zmierzać wraz z nowym programem rządu.

Niewątpliwie dla wszystkich podmiotów związanych z deinstytucjonalizacją usług społecznych bardzo ważne zagadnienia zostały oznaczone hasłem „deregulacji". Był to motyw polityczny ostatnich miesięcy ale także istotny stymulator prac legislacyjnych.

Oprócz tych podsumowania i jednocześnie wyznaczenia azymutu zmian prezentujemy informacje ze świata Prawa Pracy, które pokazują trend w urealnianiu przepisów regulujących obszar dotyczący pracodawców niezależnie od ich statusu. Warto by organizacje pozarządowe i podmioty ekonomii społecznej korzystały z nowych trendów i unikały zaskoczeń nowymi obowiązkami w relacjach pracowniczych.

Rozpoczynając przegląd projektów oznaczanych przez polityków jako deregulacyjne zaczynamy od Ministerstwa Finansów.

Proponowane zmiany podatkowe i proceduralne w 2025 r. na podstawie informacji Ministerstwa Finansów

Podstawa prawna i źródła:

- Projekt ustawy o zmianie ustawy o podatku od towarów i usług (druk sejmowy nr 1232)
- Projekt ustawy o zmianie ustawy – Ordynacja podatkowa (druk sejmowy nr 1265)
- Projekt ustawy o zmianie ustawy o opłacie skarbowej (projekt UDER36)
- Projekt ustawy o zmianie Kodeksu karnego skarbowego oraz Ordynacji podatkowej (projekt UDER30)
- Komunikaty Ministerstwa Finansów, II kwartał 2025 r.

Zakres projektowanych zmian:

1. Zwiększenie limitu zwolnienia podmiotowego z VAT
2. Projekt przewiduje podniesienie limitu zwolnienia z VAT z 200 000 zł do 240 000 zł. Zmiana dotyczyć będzie również organizacji pozarządowych prowadzących działalność gospodarczą w rozumieniu ustawy o podatku od towarów i usług (11 marca 2004 r.). Organizacje spełniające warunki ustawowe będą mogły korzystać z podmiotowego zwolnienia do nowego pułapu obrotów.
3. Wprowadzenie zasady rozstrzygania wątpliwości faktycznych na korzyść podatnika
4. Projekt nowelizacji Ordynacji podatkowej zakłada dodanie do art. 122 §2, zgodnie z którym w postępowaniu wszczętym z urzędu niedające się usunąć wątpliwości co do stanu faktycznego mają być rozstrzygane na korzyść strony. Wyjątki przewidziano w przypadkach:
   - sporu interesów między stronami lub wpływu decyzji na interesy osób trzecich,
   - obowiązku dowodowego po stronie podatnika,
   - istnienia istotnego interesu publicznego.
   - Zasada będzie mieć odpowiednie zastosowanie także w czynnościach sprawdzających, kontrolach podatkowych i celno-skarbowych. Może służyć jako dodatkowa gwarancja proceduralna dla organizacji pozarządowych będących stroną takich postępowań.

3. Zmiana właściwości miejscowej w zakresie opłaty skarbowej od pełnomocnictw

1. Projekt zakłada ujednolicenie zasad ustalania właściwości organu podatkowego, do którego wnosi się opłatę skarbową w przypadku złożenia dokumentu pełnomocnictwa (również elektronicznego). Organem właściwym będzie wójt, burmistrz albo prezydent miasta ze względu na miejsce zamieszkania lub siedzibę mocodawcy wskazanego jako pierwszy (spośród tych, którzy mają siedzibę na terytorium RP). W przypadku braku takich mocodawców – będzie nim Prezydent m.st. Warszawy. Rozwiązanie to ma na celu wyeliminowanie sporów kompetencyjnych między urzędami i dotyczyć będzie m.in. pełnomocników NGO działających przed organami administracyjnymi.

4. Złagodzenie odpowiedzialności karnej skarbowej i uproszczenia obowiązków płatników

Projekt nowelizacji Kodeksu karnego skarbowego oraz Ordynacji podatkowej zakłada:

- obniżenie maksymalnych stawek dziennych grzywien w przypadku niektórych czynów zabronionych (art. 56a–56f i 80e KKS),
- likwidację obowiązku wyznaczania osoby odpowiedzialnej za pobór podatków (uchylenie art. 31 Ordynacji podatkowej),
- uchylenie sankcji za brak takiego wyznaczenia (uchylenie art. 79 §1 KKS).
- Zmiany te mogą ograniczyć odpowiedzialność karną organizacji i ich przedstawicieli w zakresie obowiązków płatników lub inkasentów, co ma szczególne znaczenie dla małych NGO, w których zarząd odpowiada również za kwestie podatkowe.

Wnioski i zalecenia dla organizacji pozarządowych:

- Organizacje prowadzące działalność gospodarczą powinny przeanalizować, czy nowy limit zwolnienia z VAT umożliwia rezygnację z rejestracji jako czynny podatnik VAT.
- Należy dostosować procedury związane z udzielaniem pełnomocnictw (zwłaszcza elektronicznych) zgodnie z nową właściwością miejscową.
- Kadra zarządzająca i księgowa powinna zostać poinformowana o nowej zasadzie rozstrzygania wątpliwości na korzyść podatnika.

- NGO pełniące funkcje płatników powinny przygotować się na zmiany w zakresie odpowiedzialności karnej oraz ewentualną aktualizację wewnętrznych procedur w tym obszarze.

Terminy wejścia w życie i dalsze kroki:

- Wszystkie opisane projekty są na etapie prac parlamentarnych.
- Możliwe uchwalenie jeszcze w 2025 r. i wejście w życie przepisów z dniem 1 stycznia 2026 r.
- Rekomenduje się bieżące śledzenie prac legislacyjnych oraz przygotowanie planów dostosowania procedur w organizacji.

Planowane zmiany w obszarze ubezpieczeń społecznych (informacje z MRPiPS, 2025 r.)

Podstawa prawna i źródła:

- Założenia do projektów ustaw zapowiedzianych przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (2025)
- Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2025 r. poz. 350)
- Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (Dz. U. z 2024 r. poz. 1646 z późn. zm.)

Zakres projektowanych zmian:

1. Przejęcie obowiązków płatników składek przez ZUS
2. Planowane jest wprowadzenie zmian legislacyjnych zakładających, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych będzie przejmował od płatników składek obowiązki związane ze zgłaszaniem osób do ubezpieczeń społecznych oraz rozliczaniem składek.
3. Zakres proponowanego rozwiązania obejmie wszystkich płatników składek, w tym organizacje pozarządowe, które obecnie samodzielnie dokonują zgłoszeń ubezpieczeniowych oraz składają deklaracje rozliczeniowe w imieniu swoich pracowników, zleceniobiorców lub członków zarządu.
4. Rozszerzenie katalogu podmiotów uprawnionych do uzyskania danych z ZUS (za zgodą płatnika)
5. Drugim kierunkiem planowanych zmian legislacyjnych jest umożliwienie zewnętrznym instytucjom – nieujętym dotychczas w art. 50 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych – dostępu do wybranych danych płatników składek przechowywanych w systemie ZUS.
6. Dostęp taki miałyby uzyskać m.in.:

- banki,
- instytucje kredytowe i pożyczkowe,
- inne przedsiębiorstwa (np. kontrahenci w procesach weryfikacyjnych),
- pod warunkiem uprzedniego uzyskania zgody danego płatnika składek.

Celem projektowanej zmiany ma być ułatwienie podmiotom zewnętrznym oceny sytuacji finansowej i gospodarczej przedsiębiorców, a pośrednio zwiększenie przejrzystości oraz bezpieczeństwa obrotu gospodarczego.

Wnioski i znaczenie dla organizacji pozarządowych:

- NGO zatrudniające pracowników lub współpracowników (np. na umowy zlecenia) muszą być świadome, że po wejściu w życie projektowanych przepisów to ZUS będzie odpowiedzialny za procedury zgłoszeniowe i rozliczeniowe. Wymagać to będzie dostosowania procedur wewnętrznych oraz zachowania spójności danych kadrowo-płacowych.
- Organizacje pozarządowe, które prowadzą działalność gospodarczą i posiadają status przedsiębiorcy, mogą zostać objęte mechanizmem udostępniania danych z ZUS na rzecz banków i innych instytucji. Choć dane te miałyby być przekazywane wyłącznie za zgodą płatnika, zmiana ta może rodzić konieczność aktualizacji polityk prywatności, umów z partnerami lub procedur udzielania zgód.

Zalecenia praktyczne:

- Monitorować dalszy przebieg prac legislacyjnych prowadzonych przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.
- Skonsultować z biurem rachunkowym lub kadrowym możliwe skutki przejęcia przez ZUS części obowiązków formalnych od NGO jako płatnika składek.
- Przygotować się na nowy model współpracy z ZUS, w szczególności w zakresie zapewnienia aktualnych danych osobowych i kontaktowych ubezpieczonych.
- W przypadku NGO prowadzących działalność gospodarczą – rozważyć opracowanie wzoru procedury udzielania zgody na przekazanie danych z ZUS podmiotom zewnętrznym.

Termin wejścia w życie / okres przejściowy:

- Projekty nie zostały jeszcze ogłoszone w formie ustaw ani nadane im numery sejmowe.
- Możliwe skierowanie projektów do konsultacji publicznych w II połowie 2025 r.
- Przewidywane wejście w życie – najwcześniej w 2026 r., z zastosowaniem okresów przejściowych dla płatników.

Zmiany legislacyjne w obszarze rynku zamówień publicznych, geodezji, ochrony przedsiębiorców i usług cyfrowych (informacje z MRiT, 2025)

Podstawa prawna i źródła:

- Projekt UC88 – zmiana ustawy Prawo zamówień publicznych (Pzp) i ustawy o koncesji
- Projekt UDER15 – zmiana ustawy Pzp i ustawy o koncesji
- Projekt UD60 – zmiana ustawy Prawo geodezyjne i kartograficzne oraz ustawy o infrastrukturze informacji przestrzennej
- Projekt UD218 – zmiana ustawy o Rzeczniku MŚP
- Projekt rozporządzenia RM RD204 – zmiana wykazu gmin objętych szczególnymi rozwiązaniami powodziowymi
- Ustawa z 9 maja 2025 r. o zmianie niektórych ustaw w celu zapewnienia stosowania przepisów prawa UE (P2B) – w podpisie u Prezydenta RP

Zakres projektowanych zmian:

1. Zamówienia publiczne – ograniczenie udziału podmiotów spoza UE i podwyższenie progów

Projekt UC88 wdraża orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości UE (C-652/22 i C-266/22), zgodnie z którymi wykonawcy z państw trzecich niezwiązanych z UE nie mają zagwarantowanego dostępu do rynku zamówień publicznych. Decyzja o dopuszczeniu takich wykonawców będzie należeć do zamawiającego.

Równolegle, projekt UDER15 podwyższa próg stosowania przepisów ustawy Pzp oraz ustawy o koncesji z 130 000 zł do 170 000 zł. Dodatkowo wzmacnia znaczenie analizy potrzeb i wymagań (art. 83 Pzp), która ma teraz również uwzględniać wpływ planowanego zamówienia na poziom konkurencji.

2. Status NGO jako zamawiającego i wykonawcy

Zgodnie z obowiązującym art. 6 ustawy Pzp, organizacje pozarządowe mogą być traktowane jako zamawiający subsydiowany, jeśli spełniają określone kryteria lub korzystają ze środków publicznych. Jednocześnie, jako wykonawcy NGO mogą uczestniczyć w postępowaniach o udzielenie zamówień publicznych.

3. Rozszerzenie kompetencji Rzecznika MŚP (UD218)

Projekt zakłada objęcie ochroną także dużych przedsiębiorstw oraz organizacji je zrzeszających, co pozwoli Rzecznikowi działać w imieniu szerszego kręgu podmiotów. Umożliwia również dostęp do akt spraw niezakończonych, prowadzonych przez organy administracji, co ma usprawnić weryfikację skarg oraz interwencje Rzecznika.

4. Rozszerzenie pomocy dla NGO dotkniętych skutkami powodzi (RD204)

Projekt nowelizuje rozporządzenie w sprawie gmin objętych skutkami powodzi z września 2024 r. Przedłuża możliwość umorzenia należności składkowych (ZUS, zdrowotne, FP itd.) do maja 2025 r. (wcześniej: do grudnia 2024 r.).
Katalog uprawnionych obejmuje m.in. organizacje pozarządowe i podmioty ekonomii społecznej prowadzące działalność pożytku publicznego.

5. Ustawa wdrażająca przepisy UE dot. pośrednictwa internetowego (P2B)

Ustawa z 9 maja 2025 r. wdraża rozporządzenie UE 2019/1150 (P2B), m.in. poprzez rozszerzenie definicji czynu nieuczciwej konkurencji o praktyki naruszające prawa użytkowników platform cyfrowych.
NGO monitorujące rynek cyfrowy będą mogły występować z roszczeniem w imieniu przedsiębiorcy – jeśli spełniają wymogi określone w rozporządzeniu lub znajdują się w wykazie UE.

Wnioski i znaczenie dla organizacji pozarządowych:

- NGO jako wykonawcy zamówień publicznych powinny monitorować nowe regulacje ograniczające dostęp podmiotów spoza UE – potencjalnie może to ograniczyć konkurencję w zamówieniach.
- Podwyższenie progu do 170 000 zł zmniejszy liczbę postępowań, w których stosuje się rygorystyczne procedury Pzp – może to ułatwić zawieranie umów przez mniejsze organizacje.
- NGO korzystające ze środków publicznych powinny zweryfikować, czy w świetle nowych regulacji kwalifikują się jako zamawiający subsydiowani i czy mają obowiązek stosowania przepisów ustawy.
- Organizacje wspierające przedsiębiorców będą mogły uzyskać formalną legitymację do reprezentowania ich interesów w sporach o naruszenie przepisów rynku cyfrowego (P2B).
- NGO działające na terenach dotkniętych powodzią mogą liczyć na rozszerzony zakres pomocy w postaci umorzenia składek – istotna pomoc w utrzymaniu płynności i kontynuowaniu działalności.

Zmiany legislacyjne w obszarze edukacji – wpływ na NGO prowadzące placówki oświatowe lub przyznające stypendia (informacje z ME, 2025)

Podstawa prawna i źródła:

- Projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw (na etapie wniosku o wpis do wykazu prac RM)
- Projekt rozporządzenia ME w sprawie sposobu podziału kwoty potrzeb oświatowych w 2026 r.
- Projekt rozporządzenia ME zmieniającego rozporządzenie w sprawie organizacji publicznych szkół i przedszkoli
- Projekt ustawy zmieniającej ustawę o systemie oświaty – UD220
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 (RODO)

Zakres projektowanych zmian:

1. **Nowelizacja ustawy Prawo oświatowe – warunki zakładania placówek niepublicznych**
2. Projektowana ustawa ma na celu dostosowanie przepisów regulujących tworzenie i funkcjonowanie niepublicznych szkół, przedszkoli i placówek prowadzonych przez osoby fizyczne lub osoby prawne inne niż jednostki samorządu terytorialnego (w tym fundacje, stowarzyszenia, organizacje wyznaniowe).
3. Projekt znajduje się na etapie wniosku do wykazu prac legislacyjnych Rady Ministrów. Jego założenia mogą obejmować doprecyzowanie obowiązków organizacyjnych lub warunków formalnych dla prowadzenia placówek niepublicznych.
4. **Podział subwencji oświatowej – wpływ na jednostki niepubliczne**
5. Projekt rozporządzenia Ministra Edukacji dotyczący podziału kwoty potrzeb oświatowych na 2026 r. określa zasady przekazywania środków dla JST. Zasady te pośrednio wpływają również na finansowanie przedszkoli, szkół i placówek niepublicznych dotowanych przez gminy, a prowadzonych przez NGO i inne podmioty niepubliczne.
6. Sposób wyliczania dotacji, ewentualne zmiany wag lub przeliczników mogą mieć istotne konsekwencje dla poziomu dofinansowania tych jednostek.

3. Organizacja kształcenia uczniów niepełnosprawnych

Nowelizacja rozporządzenia w sprawie organizacji publicznych szkół i przedszkoli obejmuje kwestie organizacyjne związane z kształceniem uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.
Projekt został przekazany partnerom społecznym reprezentującym osoby z niepełnosprawnościami. Zmiany mogą pośrednio wpłynąć także na placówki prowadzone przez NGO, które realizują kształcenie specjalne (np. w ramach szkół integracyjnych lub specjalnych).

4, **Zmiana przepisów o stypendiach przyznawanych przez NGO – obowiązki związane z ochroną danych**

Procedowany projekt ustawy zmieniającej m.in. ustawę o systemie oświaty (projekt UD220) dotyczy art. 90l, który reguluje możliwość przyznawania przez NGO i inne podmioty prywatne stypendiów uczniom.
Zmiana wprowadzana na wniosek Prezesa UODO zakłada, że w przypadku składania wniosku o zatwierdzenie regulaminu stypendialnego przez ministra, podmiot przyznający stypendia będzie zobowiązany do stosowania zasad ochrony danych osobowych uczniów wynikających z RODO (art. 5 rozporządzenia 2016/679).
Należy podkreślić, że obowiązki te będą dotyczyć jedynie organizacji ubiegających się o zatwierdzenie regulaminu – a nie tych, które przyznają stypendia całkowicie z własnych środków i bez zatwierdzania regulaminów.

Wnioski i znaczenie dla organizacji pozarządowych:

- NGO prowadzące niepubliczne placówki oświatowe powinny uważnie śledzić zmiany ustawowe i rozporządzeniowe – mogą one wpłynąć na warunki prowadzenia działalności, w tym sposób organizacji, sprawozdawczość i prawo do dotacji.
- Zmiany w zakresie dotacji JST na 2026 r. będą mieć wpływ na budżety jednostek niepublicznych – rekomendowane jest przeanalizowanie proponowanych zasad podziału jeszcze na etapie konsultacji projektu.
- NGO przyznające stypendia uczniom powinny zaktualizować swoje regulaminy oraz procedury przetwarzania danych osobowych zgodnie z zasadami RODO – zwłaszcza jeśli planują ich formalne zatwierdzenie przez ministra edukacji.

Zalecenia praktyczne:

- Monitorować postępy prac nad ustawą zmieniającą Prawo oświatowe – potencjalne wejście w życie w 2026 r.
- Skonsultować zasady przekazywania subwencji z samorządem terytorialnym – zwłaszcza jeśli NGO prowadzi placówki przedszkolne lub szkolne
- W razie udzielania stypendiów – przeprowadzić przegląd polityki prywatności, klauzul informacyjnych i dokumentacji RODO stosowanej przy przetwarzaniu danych uczniów

Status legislacyjny i terminy wejścia w życie:

- Projekt ustawy o zmianie Prawa oświatowego – na etapie wniosku o wpis do wykazu prac RM
- Projekt rozporządzenia w sprawie podziału środków oświatowych – projekt na 2026 r., wejście w życie planowane w I kw. 2026 r.
- Projekt rozporządzenia ws. organizacji kształcenia uczniów niepełnosprawnych – skierowany do konsultacji
- Projekt UD220 (stypendia uczniowskie) – procedowany legislacyjnie, wejście w życie możliwe jeszcze w 2025 r.

Zmiany legislacyjne w obszarze sądownictwa, rejestrów i pomocy prawnej – wpływ na NGO (informacje z MS, 2025)

Podstawa prawna i źródła:

- Projekt ustawy UDER32 – zmiana ustawy Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi
- Projekt ustawy UDER5 – zmiana k.p.c., k.c. i innych ustaw, druk sejmowy nr 1304
- Projekt ustawy UD50 – zmiana ustawy o KRS i innych ustaw, druk sejmowy nr 1311
- Projekt ustawy UD176 – zmiana ustawy o KRK i ochronie małoletnich
- Projekt ustawy – druk sejmowy nr 1202 – zmiana ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej
- Projekt ustawy reformującej system pomocy prawnej – planowany od 2028 r.
- Projekt rozporządzenia zmieniającego rozporządzenie MS z 21 grudnia 2018 r.

Zakres projektowanych zmian:

1. Wprowadzenie instytucji amicus curiae (UDER32)

Projekt ustawy wprowadza do postępowania przed sądami administracyjnymi instytucję „przyjaciela sądu" (amicus curiae). Sąd będzie mógł z urzędu zwrócić się do organizacji społecznej lub organu administracji o przedstawienie poglądu istotnego dla sprawy, o ile nie spowoduje to nadmiernego przedłużenia postępowania. Zmiana ta wzmacnia potencjał ekspercki organizacji społecznych w sprawach precedensowych lub ważnych społecznie.

2. Zwiększenie roli mediacji w sprawach gospodarczych (UDER5, druk nr 1304).

W prawach budowlanych sąd będzie obligatoryjnie kierował strony do mediacji przed wyznaczeniem rozprawy, chyba że strona zgłosi sprzeciw już w pierwszym piśmie.
Zmiana nie narusza zasady dobrowolności mediacji, ale formalnie instytucjonalizuje jej etap. Może to skutkować wzrostem zapotrzebowania na usługi mediatorów, w tym tych zrzeszonych w organizacjach pozarządowych.

3. Cyfryzacja rejestru stowarzyszeń i fundacji (UD50, druk nr 1311)

Projekt zakłada odejście od papierowych wniosków do rejestru stowarzyszeń. Wnioski o wpis, zmiany i załączniki będą składane wyłącznie elektronicznie. Wprowadza się też elektroniczne akta rejestrowe i likwiduje obowiązek ogłoszeń w Monitorze Sądowym i Gospodarczym. NGO będą musiały dostosować swoje procedury do obsługi KRS wyłącznie online.

4. Zwolnienie wolontariuszy z opłat przy zaświadczeniach KRK (UD176)

Projekt obejmuje zwolnienie studentów, uczniów i wolontariuszy z opłat za zaświadczenia z Krajowego Rejestru Karnego. NGO współpracujące z wolontariuszami będą mogły skorzystać z uproszczonych formalności w procesie rekrutacji i weryfikacji.

5. Zwiększenie dostępności pomocy prawnej (druk nr 1202 + rozporządzenie)

Trwa nowelizacja ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej. Najważniejsze zmiany:

- stałe wprowadzenie porad zdalnych,

- ułatwienia w korzystaniu z punktów poradnictwa prawnego. Powiązana zmiana rozporządzenia MS ma dostosować standardy świadczenia tych usług do nowego modelu.

6. Planowana reforma systemu nieodpłatnej pomocy (od 2028 r.)

Projektowane jest odejście od formuły nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego świadczonego przez NGO.Zakłada się utworzenie centrów pomocy prawnej przy powiatach, z informacją prawną udzielaną przez pracowników tych centrów i usługą pomocy świadczoną wyłącznie przez przedstawicieli samorządów zawodowych (adwokatów, radców). Reforma może oznaczać wygaszenie konkursów dla NGO prowadzących obecnie punkty poradnictwa.

Wnioski i znaczenie dla organizacji pozarządowych:

- NGO będą mogły występować jako amicus curiae w sprawach precedensowych – szczególnie te wyspecjalizowane w danych obszarach prawa.
- Organizacje świadczące mediacje powinny przygotować się na rosnące zainteresowanie usługami w sprawach budowlanych i gospodarczych.
- Wymóg składania wniosków do KRS wyłącznie elektronicznie wymusi aktualizację procedur administracyjnych oraz zapewnienie obsługi e-podpisów.
- NGO prowadzące punkty nieodpłatnej pomocy prawnej mogą zostać pozbawione tej roli w nowym systemie planowanym od 2028 r.

Zalecenia praktyczne:

- Monitorować termin wejścia w życie ustawy o cyfryzacji KRS (druk 1311) i zapewnić gotowość technologiczną
- W przypadku udziału w systemie pomocy prawnej – rozpocząć dialog z samorządem powiatowym oraz przygotować alternatywne scenariusze działalności po 2028 r.
- Zaktualizować dokumentację dot. KRK wolontariuszy w świetle planowanych zwolnień z opłat
- NGO zainteresowane statusem amicus curiae powinny wypracować wewnętrzną procedurę przygotowywania opinii i współpracy z sądami

Status legislacyjny i terminy wejścia w życie:

- Projekty UDER32, UD176 – po przyjęciu przez RM, oczekują na rozpatrzenie przez Sejm
- Druk sejmowy 1304 (UDER5) i 1311 (UD50) – w trakcie procedowania
- Druk sejmowy 1202 – procedowany, wejście zmian planowane od 2026 r.
- Reforma systemu pomocy – projektowane wejście w życie: 1 stycznia 2028 r.

Planowane zmiany w obszarze współpracy administracji z NGO, ochrony ludności i organizacji ratowniczych (informacje z MSWiA, 2025)

Podstawa prawna i źródła:

- Ustawa z dnia 5 grudnia 2024 r. o ochronie ludności i obronie cywilnej
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie
- Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej
- Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej
- Ustawa z dnia 26 maja 2023 r. o aplikacji mObywatel
- Projekt ustawy o zmianie ustawy o OSP – druk sejmowy nr 1142
- Planowane akty wykonawcze MSWiA (projekty rozporządzeń w toku opracowania)

Zakres projektowanych zmian:

1. Nowy program współpracy z organizacjami pozarządowymi (2026+)

Ze względu na upływ kadencji dotychczasowego Programu na lata 2023–2025, planowane jest opracowanie nowego Programu współpracy Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o pożytku publicznym.
Program określa priorytety, formy wsparcia, zasady naborów oraz mechanizmy współpracy z NGO w obszarach takich jak bezpieczeństwo, edukacja obywatelska, pomoc w sytuacjach kryzysowych.

2. Nowelizacje aktów wykonawczych po wejściu w życie ustawy o ochronie ludności (grudzień 2024)

W związku z wejściem w życie ustawy o ochronie ludności i obronie cywilnej, przygotowywane są nowe rozporządzenia MSWiA, które będą miały istotne znaczenie dla funkcjonowania ochotniczych straży pożarnych (OSP) oraz innych NGO zaangażowanych w działania ratownicze.

Dotyczą one:

- organizacji krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego (KSRG),
- kryteriów włączania i wyłączania jednostek ochrony przeciwpożarowej do/z KSRG,
- zasad współpracy jednostek niewłączonych do KSRG z systemem.
- Przepisy te będą miały wpływ na możliwości finansowania, uczestnictwo w akcjach ratowniczych i formalny status jednostek OSP.

3. Zmiana warunków uznawania szkoleń strażaka-ratownika OSP za równoważne zawodowym (projekt ustawy o zmianie ustawy o OSP)

W przygotowaniu jest nowelizacja art. 11 ust. 4 ustawy o ochotniczych strażach pożarnych. Jej celem jest uszczegółowienie wymogów, które pozwolą uznać ukończone przez strażaka OSP szkolenia za równoważne z kwalifikacjami zawodowymi strażaka PSP.
Zmiana ta ma istotne znaczenie m.in. dla członków OSP ubiegających się o zatrudnienie w formacjach zawodowych.

4. Zmiany kwalifikacyjne i cyfryzacja legitymacji strażaka (druk nr 1142)

Projekt przewiduje wprowadzenie wyłącznie elektronicznej formy legitymacji strażaka – jako dokumentu mobilnego zgodnego z ustawą o aplikacji mObywatel.
Jednocześnie planowana nowelizacja ustawy o ochronie przeciwpożarowej oraz rozporządzenia z 10 listopada 2015 r. w sprawie wymagań kwalifikacyjnych doprecyzuje, jakie dokumenty i szkolenia potwierdzają kwalifikacje w zawodzie strażaka w jednostkach ochrony przeciwpożarowej.

Wnioski i znaczenie dla organizacji pozarządowych:

- Organizacje prowadzące jednostki OSP oraz inne NGO zaangażowane w działania ratownicze powinny niezwłocznie przygotować się na wdrożenie nowych zasad organizacyjnych i kwalifikacyjnych wynikających z nowelizacji ustawy o ochronie ludności i związanych aktów wykonawczych.
- NGO uczestniczące w Programie współpracy z MSWiA muszą uważnie śledzić jego aktualizację i konsultacje – nowy program będzie obowiązywać od 2026 r. i określi kierunki wsparcia ze środków budżetowych.
- Wprowadzenie elektronicznych legitymacji strażaka i cyfryzacja procesów administracyjnych wymuszą dostosowanie dokumentacji i procedur kadrowych w OSP i innych jednostkach ochrony.
- Zmiany w kwalifikacjach ratowników OSP mogą mieć wpływ na ich ścieżki zawodowe – warto zawczasu wdrożyć politykę potwierdzania szkoleń i dokumentowania kwalifikacji.

Zalecenia praktyczne:

- Zidentyfikować jednostki lub sekcje organizacji, które mogą zostać objęte przepisami o KSRG i ustalić gotowość do spełnienia warunków nowych rozporządzeń.
- Przeanalizować kwalifikacje strażaków-ratowników i dostosować plan szkoleń do planowanej definicji kwalifikacji równoważnych.
- Skontaktować się z lokalnym oddziałem PSP lub MSWiA w celu potwierdzenia statusu jednostki wobec nowego Programu współpracy.
- Zapewnić techniczne warunki do wdrożenia mobilnych legitymacji oraz do pracy w pełni elektronicznej dokumentacji kadrowej i ewidencyjnej.

Status legislacyjny i terminy wejścia w życie:

- Projekt nowego Programu współpracy MSWiA – w przygotowaniu, planowane wdrożenie od 1 stycznia 2026 r.
- Rozporządzenia wykonawcze MSWiA – oczekiwane w II półroczu 2025 r.
- Projekt ustawy o zmianie ustawy o OSP – druk sejmowy nr 1142, procedowany w Sejmie
- Przepisy dot. elektronicznej legitymacji – planowane wejście w życie równolegle z ustawą mObywatel (po nowelizacji ustawy o OSP)

Zmiany programowe i legislacyjne w obszarze polityki senioralnej, współpracy z sektorem obronnym i KGW (informacje z MSPol, MON, MRiRW – 2025)

Podstawa prawna i źródła:

- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2024 r. poz. 1491 ze zm.)
- Ustawa z dnia 9 listopada 2018 r. o kołach gospodyń wiejskich
- Program „Aktywni+" na lata 2021–2025 – edycja 2025
- Zapowiedzi nowych programów rządowych (stan na II poł. 2025 r.)

Zakres projektowanych zmian i kontynuacji programów:

1. Zakończenie programu wieloletniego „Aktywni+" (Minister Polityki Senioralnej)

Trwa realizacja ostatniej edycji programu „Aktywni+" wspierającego aktywność organizacji pozarządowych na rzecz osób starszych (2021–2025).
Program kończy się z dniem 31 grudnia 2025 r. i nie przewidziano jego dalszego finansowania na dotychczasowych zasadach.
Jednocześnie rozpoczęto prace koncepcyjne nad nowym programem wsparcia NGO w tym obszarze od 2026 r.

2. **Nowy Program współpracy MON z NGO (lata 2026–2028)**

Ministerstwo Obrony Narodowej opracowuje nową edycję trzyletniego Programu współpracy z organizacjami pozarządowymi (2026–2028), realizując obowiązek z art. 5b ust. 1 ustawy o działalności pożytku publicznego.
Program ten wyznacza m.in.:

- priorytety i tematyki projektów możliwych do finansowania,
- kryteria naboru projektów i partnerów społecznych,
- warunki finansowania działań na rzecz obronności państwa, edukacji patriotycznej i wsparcia struktur pomocniczych.

3. Planowana nowelizacja ustawy o kołach gospodyń wiejskich (Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi)

Planowana nowelizacja ustawy o kołach gospodyń wiejskich (Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi)
W 2025 r. przewidziana jest nowelizacja ustawy o KGW z 2018 r., jednak – jak zapowiedziano – nie będzie miała ona charakteru deregulacyjnego.
Zmiany mogą mieć charakter porządkujący, uzupełniający lub proceduralny, nie wpływając na obowiązki administracyjne KGW jako organizacji pozarządowych.

Wnioski i znaczenie dla organizacji pozarządowych:

- NGO działające na rzecz seniorów powinny przygotować się na zmianę modelu finansowania po 2025 r. oraz monitorować założenia nowego programu.
- Organizacje zainteresowane współpracą z MON (np. w zakresie szkoleń proobronnych, edukacji cywilnej, promocji bezpieczeństwa) powinny zapoznać się z projektem programu na lata 2026–2028 i przygotować potencjalne oferty partnerskie.
- Koła gospodyń wiejskich powinny zachować czujność legislacyjną i zapoznać się z zakresem planowanej nowelizacji ustawy, nawet jeśli nie ma charakteru deregulacyjnego.

Zalecenia praktyczne:

- Zapoznać się z dokumentacją konkursową ostatniej edycji „Aktywni+" i przygotować wewnętrzne podsumowanie działań oraz ocenę efektów – może być pomocne przy nowym programie.
- Skontaktować się z właściwym departamentem MON lub pełnomocnikiem ds. współpracy z NGO w celu uzyskania informacji o programie 2026–2028.
- Dla KGW – zalecane jest utrzymanie dobrej dokumentacji finansowej i organizacyjnej na wypadek nowych obowiązków w znowelizowanej ustawie**.**

Status legislacyjny i terminy wejścia w życie:

- Program „Aktywni+" – kończy się z dniem 31 grudnia 2025 r.
- Program MON 2026–2028 – na etapie przygotowywania, planowane wdrożenie od 1 stycznia 2026 r.
- Projekt nowelizacji ustawy o KGW – w przygotowaniu, brak konkretnego harmonogramu publikacji

Program „Aktywni+" – edycja 2025 (ostatnia)

- Program „Aktywni+" na lata 2021–2025 został ustanowiony uchwałą nr 167 Rady Ministrów z 16 listopada 2020 r., zmienioną uchwałą nr 70 z 26 czerwca 2024 r.
- Edycja 2025 jest ostatnią w ramach tej perspektywy. Zadania realizowane są na podstawie umów jednorocznych w terminie od 1 marca do 31 grudnia 2025 r.
- Budżet programu w 2025 r. wynosi 40 mln zł, z czego 38 mln zł przeznaczono na dotacje, a 2 mln zł na pomoc techniczną.
- Program skierowany jest do NGO i podmiotów z art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego.

- **Finansowane są działania w czterech priorytetach:**

1. Aktywność społeczna – m.in. wolontariat seniorów, wsparcie niesamodzielnych osób starszych
2. Partycypacja społeczna – wzmacnianie samoorganizacji środowiska senioralnego
3. Włączenie cyfrowe – rozwój kompetencji cyfrowych osób starszych
4. Przygotowanie do starości – działania międzypokoleniowe, bezpieczeństwo, pozytywny wizerunek starzenia się

Zakończenie programu i dalsze kroki

- Program kończy się 31 grudnia 2025 r. i nie przewidziano jego kontynuacji w dotychczasowej formule.
- Ministerstwo Polityki Senioralnej rozpoczęło prace koncepcyjne nad nowym programem wsparcia NGO w obszarze działań na rzecz osób starszych od 2026 r.
- Na ten moment nie opublikowano jeszcze założeń nowego programu ani harmonogramu jego wdrożenia.

Uwagi środowiska NGO

- Ogólnopolska Federacja Stowarzyszeń UTW apelowała o wcześniejsze ogłoszenie naboru w edycji 2025, wskazując na potrzebę stabilności i przewidywalności finansowania działań całorocznych.
- Wskazywano również na konieczność kontynuacji wsparcia po 2025 r. ze względu na rosnącą liczbę osób starszych i znaczenie działań NGO w tym obszarze.

Prawo Pracy - zakres projektowanych i uchwalonych zmian

1. Pilotaż skróconego czasu pracy (nabór 2025)

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej uruchomiło pilotaż testowania skróconego czasu pracy. Wnioski o udział można składać do 15 września 2025 r.
Program obejmuje pracodawców, u których co najmniej 75% załogi to pracownicy etatowi. Dopuszczalne modele to m.in. 4-dniowy tydzień pracy, krótsze dni robocze lub dodatkowe dni wolne.
Maksymalna wartość wsparcia: 1 mln zł na projekt, z limitem 20 tys. zł na pracownika.
Pilotaż zakłada etapowe wdrażanie i ewaluację do maja 2027 r.

2. Ustawa „Jasne zarobki" – przejrzystość wynagrodzeń (Dz.U. z 23 czerwca 2025 r.)

Ustawa wprowadza obowiązki informacyjne dla pracodawców na etapie rekrutacji.
Od 24 grudnia 2025 r. (po 6-miesięcznym vacatio legis) ogłoszenia o pracę będą musiały zawierać proponowany poziom wynagrodzenia lub jego widełki.
Pracodawca nie będzie mógł zadawać pytań o zarobki w poprzednim miejscu zatrudnienia. Wprowadza się także zasadę neutralności płciowej w ofertach.

3. **Zmiany formy zawierania umów – profil zaufany / podpis osobisty (projekt)**

W ramach reformy cyfryzacji rynku pracy, trwają prace nad dopuszczeniem zawierania umów o pracę i umów cywilnoprawnych przy użyciu profilu zaufanego lub podpisu osobistego.
Propozycja została zgłoszona m.in. przez Konfederację Lewiatan i ma uzupełniać rządowy projekt stworzenia centralnego systemu kadrowo-płacowego (Praca.gov.pl).

4. Zmiana zasad ustalania stażu pracy – działanie wsteczne

Projekt zakłada zaliczenie do stażu pracy okresów działalności gospodarczej, pracy na umowach cywilnoprawnych, członkostwa w spółdzielniach oraz innych form zatrudnienia niezewidencjonowanych dotychczas w ZUS.

Wejście w życie: 1 stycznia 2026 r. (dla sektora publicznego); dla pozostałych – 6 miesięcy po ogłoszeniu.
Warunkiem uznania okresów będzie opłacenie składek ZUS lub ich udokumentowanie.

5. Nowa ustawa o przeciwdziałaniu mobbingowi – zmieniona definicja, odpowiedzialność sprawcy

Projekt po konsultacjach zawiera m.in. nowe definicje:
- *Dyskryminacja przez asumpcję* (błędne przypisanie cechy osobie)
- *Dyskryminacja przez asocjację* (związki z inną osobą jako powód dyskryminacji)

Z definicji mobbingu wyłączono zachowania incydentalne.
Wprowadza się możliwość regresu – pracodawca będzie mógł dochodzić od sprawcy zwrotu wypłaconego odszkodowania. Termin na dostosowanie się do nowych przepisów: 6 miesięcy od ogłoszenia ustawy.

6. Zmiany w Kodeksie pracy – projekt ustawy deregulacyjnej

W ramach pakietu zmian w relacjach pracodawca–pracownik resort proponuje m.in.:

- odejście od obowiązku zachowania pisemnej formy w wybranych czynnościach (np. informowanie o warunkach zatrudnienia),
- zmiany w zasadach wypłaty ekwiwalentu za urlop,
- modyfikacje w ustawie o ZFŚS.
- Zmiany mają uprościć i zdigitalizować kontakt między stronami stosunku pracy.

Wpływ na organizacje pozarządowe i pracodawców non-profit:

- NGO zatrudniające pracowników mogą wziąć udział w pilotażu skróconego czasu pracy – warto rozważyć modele elastycznego zatrudnienia i oszacować efektywność zmian.
- Organizacje prowadzące rekrutację muszą przygotować się na nowe obowiązki w zakresie ogłoszeń i polityki wynagrodzeniowej.
- Wprowadzenie możliwości zawierania umów o pracę przez profil zaufany ułatwi zatrudnianie w projektach zdalnych, międzymiastowych czy tymczasowych.
- Uznawanie różnych form aktywności zawodowej jako stażu pracy może wpłynąć na politykę wewnętrzną NGO (np. premiowanie stażu wolontariackiego lub projektowego).
- NGO prowadzące punkty przeciwdziałania mobbingowi lub szkolenia z zakresu prawa pracy powinny zaktualizować programy edukacyjne w świetle projektowanych przepisów.

Zalecenia praktyczne:

- Dokonać oceny gotowości organizacji do uczestnictwa w pilotażu skróconego czasu pracy (m.in. kadrowo, organizacyjnie, finansowo).
- Przejrzeć treść szablonów ogłoszeń rekrutacyjnych oraz procedur zatrudnienia w kontekście ustawy „Jasne zarobki".
- Przygotować wewnętrzną politykę antymobbingową zgodną z nową definicją i wytycznymi ustawowymi.
- Skonsultować z kancelarią lub ekspertem nowe przepisy o stażu pracy – zwłaszcza w kontekście emerytalnym, kadrowym i konkursów ofert.

KOMITET DO SPRAW POŻYTKU PUBLICZNEGO
NIW Narodowy Instytut Wolności
Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego w ramach Rządowego Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021-2030
Rządowy Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2021-2030 NOWE FIO

Status legislacyjny i terminy wejścia w życie:

- **Pilotaż czasu pracy**: wnioski do 15 września 2025 r.; testy w 2026 r.; ewaluacja do 2027 r.
- **Ustawa „Jasne zarobki”**: opublikowana 23 czerwca 2025 r.; wchodzi w życie 24 grudnia 2025 r.
- **Zawieranie umów online**: propozycja środowiskowa (Lewiatan), brak ustawy – możliwe uwzględnienie w przyszłych projektach
- **Nowelizacja ws. stażu pracy**: projekt w toku, planowane wejście w życie – 1 stycznia 2026 r. (dla sektora publicznego) i 6 miesięcy później dla pozostałych
- **Nowelizacja ustawy o mobbingu**: zakończone konsultacje, oczekuje na wpis do wykazu prac; termin wejścia – 6 miesięcy po ogłoszeniu

Ustawa deregulacyjna (Kodeks pracy): projekt nieopublikowany, w przygotowaniu resortowym; planowane wejście – I kwartał 2026 r.

